

Pædagogisk læreplan 2014-2016

Børnehuset Græshoppen

Indhold

RØDOVRE KOMMUNE

1. Dagtilbuddets evt. tilføjelser til læringsforståelse, pædagogiske værdier og principper, pædagogiske kendetegn/profil.....	- 5 -
2. Dagtilbuddets valg af pædagogiske metoder i forhold til den didaktiske del af læreplansarbejde.	- 9 -
Eksempler på dagtilbuddets brug af de pædagogiske metoder i forhold til 0-6 årige børn.	- 9 -
Målsætning for arbejdet med krop og bevægelse:	- 10 -
Hvorfor er krop og bevægelse vigtigt for børnene?	- 10 -
Målsætning for arbejdet i / og med natur og naturfænomener:.....	- 12 -
Målsætning for udviklingen af barnets sociale kompetencer	- 14 -
Hvorfor er sociale kompetencer vigtige for børnene?	- 14 -
<i>Det giver børnene mulighed for:</i>	- 14 -
Målsætning for arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier:.....	- 18 -
3. Institutionens årshjul september 2014 – juni 2016.	- 22 -
4. Inklusion. Børn i udsatte positioner	- 22 -
Institutionens arbejde med inklusion i forhold til 0-6 årige børn.....	- 22 -
5. Overgange: Hjem – dagtilbud – skole	- 25 -

6. Børnemiljøvurdering - 29 -

7. Plan for det løbende samarbejde med forældrebestyrelsen om den pædagogiske læreplan – Milepæle.

- 29 -

I forhold til læreplanerne vil bestyrelsesformanden få læreplanerne til gennem læsning før aflevering, de kommentarer der kommer, vil vi så tage op i læreplans gruppen og lægge med som bilag hvis vi oplever de er vigtige og har betydning fremadrettede for aktiviteterne..... - 29 -

8. Har I mere på hjerte? - 29 -

Læring og Læringsmiljø - Arbejdsgrundlag

Det fælles grundlag for udarbejdelse af pædagogiske læreplaner for Dagtilbud i Rødovre Kommune hviler på følgende læringsforståelse.

Læring må forstås, som alle processer der fører til en varig kapacitetsændring, det være sig:

- kropsligt
- erkendelsesmæssigt
- følelses-, motivations- og holdningsmæssigt eller af social karakter, og som ikke udelukkende drejer sig om biologisk modning.

Læring er både en social og kognitiv proces. En væsentlig faktor er tilstedeværelsen af "den nærmeste udviklings zone"¹.

Det er ligeledes vigtigt at skabe læringsrum der giver mulighed for flow² i barnets leg og læring.

Den pædagogiske praksis tager udgangspunkt i en anerkendende³ tilgang til det enkelte barn og fællesskab. Dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal afspejle denne tilgang. For at børnene har mulighed for at opnå optimalt læringsudbytte af dagligdagen, skal personalet i dagtilbuddet skabe gunstige læringsmiljøer og læringsrum for alle børn. Ved læringsmiljø forstås bredt dagtilbuddets kultur, atmosfære, personalets rolle, de fysiske rammer, organisering og de metoder, der bruges i det enkelte dagtilbud til at fremme børnenes læring.

¹ Vygotsky definerer den nærmeste udviklings zone med følgende ord:

"...the zone of proximal development. It is the distance between the actual development level as determined by independent problem solving and the level of potential development as determined through problem solving under adult guidance or in collaboration with more capable peers" (Vygotsky 1978, s 86).

² Flow: Flowoplevelse, optimaloplevelse; oprindeligt kaldet autotelisk oplevelse, hvor aktiviteten bliver værdifuld i sig selv; harmonisk tilstand af fuld opmærksomhed om og engagement i en aktivitet; oplevelse af nydelse ved overensstemmelse mellem mål og handlemuligheder; kan tilstræbes viljemæssigt og opnås inden for alle livets områder, som fx arbejde, leg, samvær, musik (Hansen, M. 2006, Psykologisk-pædagogisk ordbog).

³ Anerkendelse skal ses som en grundlæggende holdning, hvor den anden (barnet) ses som autoritet i forhold til sin egen oplevelse. Anerkendelse bidrager til kontakt med og styrkelse af individets forhold til sig selv, og udvikler tillid til egne oplevelser og tanker. Gensidig anerkendelse bidrager til en relation, hvor begge parter får muligheder for at træde frem som ligeværdige subjekter, og hvor parterne er i stand til at skifte perspektiv i betydningen, at forstå, hvordan begivenheder og omstændigheder opleves fra den andens synspunkt, uden at miste grebet om sit eget.

1. Dagtilbuddets evt. tilføjelser til læringsforståelse, pædagogiske værdier og principper, pædagogiske kendetegn/profil.

Institutionens pædagogiske strategier:

Vores overordnede pædagogiske strategier er anerkendende relationspædagogik, hvilket bygger på Berit Baes og Lene Linds teorier. Det betyder, at personalet arbejder med en bevidsthed om deres menneskelige, pædagogfaglige og personlige resurser i forhold til børn, kollegaer og forældre og med en viden om, at det er i gennem nærværet og sproget, vi skaber relationer og derved vores fælles virkelighed.

Græshoppens kerneopgave: At skabe rammer for det enkelte barns aktive deltagelse i fællesskaber og derigennem udvikling af barnets kompetencer.

Personalet reflekterer over egne og andres handlinger og stiller spørgsmål til dette. Det gøres ved bl.a. at arbejde med fokus på rummeligheden hos den enkelte i forhold til følelser og forskelligheder mennesker imellem og måden, man udtrykker sig på.

Vi faciliterer, at børnene hver især oplever, de er noget helt specielt.

Vi er åbne, ærlige og loyale i forhold til forældrene.

Personalet er gode rollemodeller for børn, forældre og hinanden.

Vi er imødekommende overfor eksterne samarbejdspartnere.

Vi skal som pædagoger ikke alene kunne bekræfte og anerkende børnenes livsduelighed, men også deres menneskelige værd. Selv for små vuggestuebørn betyder kammeraternes bekræftelse og anerkendelse noget. Vi vil derfor støtte dem i deres indbyrdes respekt for hinanden.

De kommende to år vil vi arbejde ud fra emner. Hvert emne indeholder de seks læreplans temaer; Natur og naturfænomener, Sprog, Krop og bevægelse, Sociale kompetencer,

Personlige kompetencer, Kulturelle udtryksformer og værdier samt Science, It, Engelsk og inddragelse af forældrene.

Vi har valgt at inddrage Science, It, Engelsk og forældresamarbejde, da dette er elementer som vi beskæftiger os med i vores dagligdag i forvejen. Det første emne er: Køkken. De øvrige emner kan ses i årshjulet på side 22.

Da vi er et dagtilbud med fokus på sundhed og bevægelse, starter vi alle dage, året rundt, med at gå på legepladsen. Vi er ude kl. 8-8:30 i vuggestuen og kl. 8-9 i børnehaven. Vi tager udgangspunkt i det enkelte barn og vejrforholdene. Dette bevirker, at vi nogle gange er længere tid ude og nogle gange er vi kortere tid ude.

Vi har valgt at holde samling for børnene. Det gør vi bl.a. for at børnene mødes, ser hvem der er kommet og synger nogle sange eller har en dialog med hinanden. Alt dette er en del af sprogstimuleringen, som vi lægger vægt på i institutionen. Børnenes sociale og personlige kompetencer bliver også øvet i denne sammenhæng. Børnene lytter til hinanden, venter på tur og oplever hvad de andre børn gør og siger. Vuggestuen holder samling om formiddagen, lige umiddelbart efter vi er kommet ind fra legepladsen. I børnehaven ligger samlingen før frokost.

Vi har en overordnet struktur som alle børn er en del af. Vores uge er planlagt således:

Mandag.

Fra efterårsferien og frem til påske holder vi fælles morgensamling i fællesrummet. Her mødes alle børn og synger nogle fælles sange, som passer til årstiden eller det emne som vi lige nu beskæftiger os med.

I Vuggestuen: Mandag er en rolig dag. I vinterhalvåret med fælles morgensamling spises der brød og frugt på stuen, inden vi går i fællesrummet. I sommerhalvåret holdes der morgensamling på stuen. Derefter bliver der sat forskellige aktiviteter i gang. Børn og voksne leger forskellige rammelege, hvor rammerne defineres eller styres af voksne. Dette gøres for at give de børn, der har svært ved at blive en del af gruppen, en mulighed for at være med og den voksne styrer reglerne og hjælper til med at alle får en tur. Samtidig giver det plads til at børnene starter dagen stille og roligt.

Børnene har behov for, at de voksne sidder på gulvet og er nærværende. Vi prioriterer, at der ikke er nogle voksne, der går fra stuen/ud og ind af døren om formiddagen. Dette gør vi for at give børnene en rolig start på ugen.

I Børnehaven: Om mandagen kan vi i børnehaven godt gå ud på legepladsen eller på tur. Vi tager dog også højde for, at nogle af børnene har brug for en stille og rolig start på ugen, når vi planlægger, om vi skal på tur.

Tirsdag og Onsdag.

Alle børn i huset er delt op i aldersgrupper. Det gør, at vi bedre kan tilrettelægge aktiviteter efter børnenes nærmeste udviklingszone. Vi tager udgangspunkt i børnenes alder, når vi planlægger aktiviteterne til de før beskrevne forskellige emner.

I de år vi har arbejdet på denne måde har vi set, at vores børn udvikler og styrker deres relationer til børn på de andre stuer igennem de aldersopdelte grupper og de leger meget mere på kryds og tværs med hinanden. Hvilket betyder at børnene bliver mere nuanceret i deres legerelationer.

I disse grupper arbejder pædagogerne på tværs af stuerne, så der så vidt mulig er kendte voksne til alle børn. Hvert år i september og frem til juni er børnene i aldersopdelte grupper.

I Børnehaven er det de samme voksne der følger børnene. Det vil sige, at de voksne som børnene starter med i deres aldersopdelte gruppe i børnehaven slutter de også af med i storbørnsgruppen, så vidt det er muligt. Vi tager her forbehold for omrokeringer af personalet.

I Vuggestuen bliver de voksne i samme gruppe og børnene bliver løbende rykket op i den næste gruppe, efter alder og når vi vurderer at barnet er klar til det.

Når der er nye børn på indkøring bytter medarbejderne gruppe indbyrdes, så det nye barn er i gruppe med sin primære voksne.

Den ældste gruppe i vuggestuen tager hver tirsdag på tur, nogle gange med madpakker.

Onsdag er cykelfri dag på legepladsen for alle, så der er bedre plads til f.eks. rollelege, boldspil og fri fantasi.

Torsdag.

Børnene er i deres egne grupper, og her prioriterer vi at komme ud af huset. Vi har 5 ladcykler og bruger dem til at komme rundt. Derudover går vi på ture i vores nærmiljø rigtig meget.

Vi laver frokost på bål på legepladsen, fra påske og frem til efterårsferien.

Børnehaven: Det er de forskellige stuer der skiftes til at gå på tur og stå for at tilberede maden til bålet. Børnene hjælper f.eks. med at vaske, skrælle og snitte grøntsagerne. Børnene dækker bord og bærer brænde til bålet. Børnene spiser frokost ude, de dage hvor det ikke bliver for koldt for dem at sidde stille i længere tid.

Vuggestue: Enkelte børn kan være med til at hjælpe med tilberedningen af grøntsagerne. De ældste vuggestuebørn spiser frokost ude, hvis vejret er til det.

Fredag.

Vi er på legepladsen. Fredagen er mødedag for de voksne og vi har LTU fra kl. 7-9 som er planlagt ind hele året. Samtidig afholder vi planlægningsmøder for fremadrettede aktiviteter med børnene - stuemøder - pædagogmøder - medhjælpermøder – Med. møder og lignende. Dette er planlagt i en 5 ugers turnus i årsplanen. Denne dag prøver vi også at have vores samtaler med forældre, så det ikke rammer de planlagte aktiviteter med børnene de andre dage.

Opdelingen af ugen gør, at vi hver dag, vi møder ved, hvad der er på dagsordenen og, at vi ikke bruger tid på at finde ud af, hvad vi skal, når børnene er mødt.

Sommerferie.

Vi prøver at tage ud af huset to gange om ugen og deler børnene op i mindre grupper på tværs af stuerne. Derved bliver det ture med kvalitet, hvor der er plads til mere nærvær og fordybelse for det enkelte barn.

Hen over sommeren vil vi i 2014, 2015 og 2016 arbejde med emnet Science og Sanser. Vi vil være meget ude på legepladsen med de børn, som ikke er på tur.

Science/sansearbejdet kan blandt andet komme til at indeholde lege med:

- Sand
- Vand

- Luft
- Sæbebobler
- Smag på bær
- Smag på egne afgrøder
- Gynger
- Løb / kravle / gå på bakker
- Danse til musik

Denne sommer er alle børnehavebørn blevet delt op i mindre grupper og har været med til at lave eksperimenter. Vuggestuebørnene har også været med på det niveau de kunne.

2. Dagtilbuddets valg af pædagogiske metoder i forhold til den didaktiske del af læreplansarbejdet.

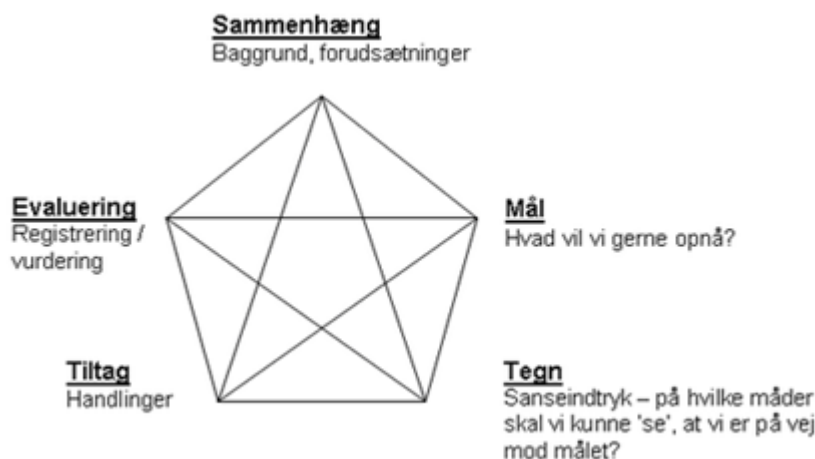
I de aldersopdelte grupper deler vi børnene op i 6-7 grupper afhængig af hvor store årgangene er. Medarbejderne planlægger 3 mdr. af gangen, hvor de vil tage deres afsæt. Det gøres ud fra børnegruppens forudsætninger. Hvilke kompetencer har vi brug for at understøtte og hvilke tiltag vil vi kunne bruge og er der nogle forskellige dannelsesmæssige perspektiver vi bør tage udgangspunkt i og arbejde på at ændre?

Vi er bevidste om at planlægge aktiviteter således, at der opstår mulighed for læringssituationer igennem børnenes eget initiativ. I disse situationer vil den voksne være observerende og stå til rådighed for børnene, hvis der opstår behov for det.

I andre aktiviteter vil den voksne være deltagende på lige fod med barnet og hjælpe med at udvikle legen.

Vi planlægger også aktiviteter, hvor det er den voksne, der sætter rammerne, hvilket betyder, at den voksne går foran og er styrende i aktiviteten.

Vi bruger SMTTE modellen til at planlægge aktiviteterne:

Kort om SMTTE:

SMTTE er en model til planlægning og udvikling. Når man anvender SMTTE, skal man konkretisere sine mål og fokusere på, hvad det er, man skal sanse, se, høre, føle, mærke på vejen mod målet. SMTTE er en dynamisk model, hvor man springer frem og tilbage mellem de fem elementer.

Hver gruppe og hver aldersopdelte gruppe, har på børneintra en samlemappe. Her beskriver vi, hvad vi har lavet med børnene og hvorfor. Vi bruger også fotoalbummet på Børneintra som billeddokumentation.

Børnehusets Græshoppens overordnede målsætning og faciliteringstanker for de seks læreplanstemaer er beskrevet på følgende sider. Desuden følger praksiseksempler ud fra hvert tema.

Eksempler på dagtilbuddets brug af de pædagogiske metoder i forhold til 0-6 årige børn.

Målsætning for arbejdet med krop og bevægelse:

Hvorfor er krop og bevægelse vigtigt for børnene?

Det giver barnet:

- ❖ Gode motoriske færdigheder
- ❖ Kendskab til egen krop (kroppens muligheder og begrænsninger)
- ❖ Kendskab til egen placering i forhold til sted / rum og andre personer
- ❖ Kendskab til hvem barnet selv er – i forhold til andre
- ❖ Mulighed for at styrke alle kroppens sanser
- ❖ Mulighed for at styrke barnets selvhjulpenhed, selvværd, selvtillid, udholdenhed og forudsætninger for at dets generelle udvikling kan blive styrket
- ❖ Frihed / overskud / rum, i form af kropslig bevidsthed samt kendskab, til at skabe og koncentrere sig om sociale relationer
- ❖ Et redskab til at erobre verden

Hvordan vil vi stimulere /udvikle færdigheder for barnet, i forhold til krop og bevægelse?

Vi vil:

- ❖ Dele børnene op i små grupper, så der bliver rum for det enkelte barn
- ❖ Lave motorikbaner som udvikler barnet
- ❖ Give barnet lov til at gøre tingene selv
- ❖ Gå ture i naturen og andre steder, der udfordrer barnets motorik
- ❖ Udfordre barnets sanser ved at gynge, grave, bygge, mærke, føle, kravle, kravle op og ned, cykle og rutsje
- ❖ Give børnene mulighed for fysiske aktiviteter, som en del af hverdagen i form af f. eks stueindretning, måltider og påklædning, der giver barnet mulighed for forskellige udfoldelser
- ❖ Understøtte barnets normale udvikling

For de små under 3 år vil vi have særlig opmærksomhed på at:

- ❖ Give barnet plads, rum og tid til at integrere færdigheder
- ❖ Gå ture uden klapvogne
- ❖ Give barnet mulighed for og rum til at bruge sin nysgerrighed
- ❖ Laver motorikforløb i små grupper som gentages gennem flere uger

Målsætning for arbejdet i / og med natur og naturfænomener:

Hvorfor er naturen vigtig for børnene?

Det giver barnet mulighed for:

- ❖ Kendskab til naturen
- ❖ Sansning
- ❖ Respekt/forståelse for levende væsner
- ❖ Nysgerrighed
- ❖ Tid, rum, plads og ro til fordybelse

Hvordan vil vi bruge naturen?

Derved giver vi:

- ❖ Børnene mulighed for at se dyr i forstørrelsesglas, holde dyrene og snakke med børnene om levende væsner
- ❖ Mulighed for at fodre dyrene med mad f.eks. kaninerne græs, ænderne brød og hønsene skvalderkål
- ❖ Børnene mulighed for at udforske naturen på egen hånd
- ❖ Børnene mulighed for at opleve naturen sammen med engagerede og nysgerrige voksne
- ❖ Børnene lov til at fordybe sig i det, de syntes er interessant i naturen
- ❖ Børnene mulighed for at opleve naturen sanseligt, ikke kun visuelt, men også med en bevidsthed om de andre sanser

Vi bruger:

- ❖ Volden og Espelunden, hvor vi vil grave i jorden, finde blade og dyr, løfte sten og bark for ligeledes at se, hvad der gemmer sig derude
- ❖ Vandhuller / søer hvor vi vil undersøge og kigge på dyrelivet
- ❖ Materialer fra naturen såsom blade, pinde osv. til at lege med og bruge kreativt
- ❖ Egne højbede, hvor børnene er med til at indkøbe, plante, vande, høste og spise afgrøderne
- ❖ Udstillingsskabe med ting fra naturen til at kigge på
- ❖ Hvert forår sommerfuglenet, hvor vi ser sommerfuglelarver forpuppe sig og forvandle sig til sommerfugle
- ❖ Akvarier til at opleve forvandlingen fra haletudse til frø
- ❖ Natur Nanna til at give børnene en tur med oplevelser i samarbejde med medarbejderne

Læringshistorie fra børnehaven: Natur.

I vores gruppe deler vi børnene op når vi læser historie så fortælling er tilpasset efter alderen. Den bog vi læste for de 4-5 årige kendte de i forvejen, Tommelise. Vi havde læst den flere gange, hver gang med forskelligt fokus. En gang var fokus på selve historien, næste gang var fokus på billedernes farvevalg, stemningen i billederne og der blev talt om, hvad mørke farver symboliserede, og hvad lyse farver betyder osv.

Da vi nåede til siden, hvor Tommelise bliver reddet af fisken og sommerfuglen, siger Jens: "Snoren som Tommelise holder fast i burde være orange" (snoren er hvid), jeg spørger: "Hvorfor?... Er en orange snor stærkere?" (mon han selv har en stærk orange snor). Jens tænker og siger: "Nej, sommerfugle spiser appelsin". Jens var kommet i tanke om, at da vi havde sommerfuglelarver sidste sommer, havde de fået appelsiner at spise, og vi havde talt om, at det gjorde dem stærke, så de kunne flyve.

Erfaring og sammenhæng: *Jens er 4 år, og husker rigtig godt. Vi voksne lærte, at de oplevelser vi har i nuet, når vi læser, skal vi være opmærksomme på, at der skal være tid til, at børnene kan spørge ind til deres forforståelse. Den voksne kunne her have valgt at sige: "Nå, syntes du det er pænere?" og sprunget Jens' refleksion over. Her så Jens en sammenhæng mellem tidligere erfaringer og viden og satte det i en ny kontekst til glæde for sig selv og andre.*

Målsætning for udviklingen af barnets sociale kompetencer

Hvorfor er sociale kompetencer vigtige for børnene?

Det giver børnene mulighed for:

- ❖ At de lærer at indgå i fællesskabet
- ❖ At de tør sige nej og vælger fra og til
- ❖ At danne og udvikle venskaber
- ❖ At have en følelse af at være en del af fællesskabet i institutionen
- ❖ At opnå et selvværd, når de indgår i gruppen
- ❖ At kunne begå sig ved bl.a. at kunne dele og vente på tur
- ❖ At kunne udvikle sin behovsudsætte
- ❖ At respektere andre
- ❖ At udforske egne styrker og begrænsninger
- ❖ At udvikle empati, forståelse og respekt for andre mennesker

Hvordan vil vi udvikle børnenes sociale kompetencer?

Vi vil:

- ❖ Stadigvæk have primære og sekundære voksne på barnet, så det giver barnet en sikkerhed og tryghed
- ❖ Sikre at de voksne er bevidste om at være gode rollemodeller
- ❖ Anerkende børnene og sætte ord på deres følelser
- ❖ Lære børnene at dele og f.eks. give maden videre til de andre børn
- ❖ Lære børnene at støtte og hjælpe hinanden
- ❖ Være opmærksomme på, at børnene lærer at løse konflikter selv
- ❖ Være med til at fortælle børnene, hvad der er rigtigt og forkert
- ❖ Dele børnene op i mindre grupper, så de kan afprøve deres sociale færdigheder i et lille trygt miljø
- ❖ Lade børnene i børnehaven hente mad to og to, dække bord, præsentere maden og sige værsgo. Dette gør børnene i børnehavens kokke tøj. Når der mangler mad på fadene skiftes alle børn til at hente mere i køkkenet og til sidst hjælpes alle ad med at rydde bordet op

- ❖ Lade børnene enkeltvis i vuggestuen hente mad og efterfølgende dele glas ud til alle på stuen. Hvert barn tager selv sin tallerken, bestik, glas, klud og hagesmæk af bordet

Læringshistorie fra vuggestuen: Sprog & Sociale kompetencer.

Vi holder morgensamling, og er begyndt at synge en velkomstsang, hvor alle børn bliver nævnt én for én. Sangen hedder "Er Peter kommet, ja han er". Herefter kigger børnene på det barn, der bliver nævnt. Vi kigger for at se, hvad barnet finder på at lave eller bare tilfældigvis laver. Barnet trommer f.eks. på sine bukser og så synger vi alle om det.

Børnene kender godt til enkelte børns valg af "bevægelse" og siger ofte, hvad han/hun gør, når vi når dertil.

Denne morgen sidder Mille (19 måneder) og er deltagende og følger nøje med i, hvem vi er nået til. Hun har indtil nu været verbalt deltagende, når hun har kendt til de andre børns bevægelser (de børn der ofte vælger de samme bevægelser).

Vi når til Søren i rækken og holder en lille pause i sangen efter: "Er Søren kommet ja han er, han "

Søren viser ikke tydelige tegn til bevægelse eller mimik.

Mille kigger nøje og undersøgende på Søren og siger højt og tydeligt: "blinker øjnene". Vi synger alle sammen: "Han blinker med sine øjne".

Mille byder ind med hendes iagttagelse og deltager i vores fællesskab omkring morgensamlingen.

Her er det tydeligt, at den læring børnene får kan være ret utydelig og her kræves det, at de voksne omkring barnet er opmærksomme på de signaler barnet sender, både kropsligt og verbalt samt at alt opmærksomhed er rettet mod børnene.

Hvad sker der her?

Mille bruger sine sociale kompetencer ved at være undersøgende overfor sin kammerats gøren og laden. Hun retter sin opmærksomhed mod ham. Mille bruger sit sprog til at formidle til os andre, hvad hun ser. At hun ikke ved, hvad han vil gøre på forhånd gør udfordringen stor for hende. Hun søger efter nye måder at bruge sit sprog på og øver sig i at sammenstykke sætninger.

Sangen bruger vi bl.a. for, at børnene har mulighed for at byde ind med deres verbale og kropslige kompetencer.

Målsætning for personlige kompetencer

Hvorfor er personlige kompetencer vigtige for barnets udvikling?

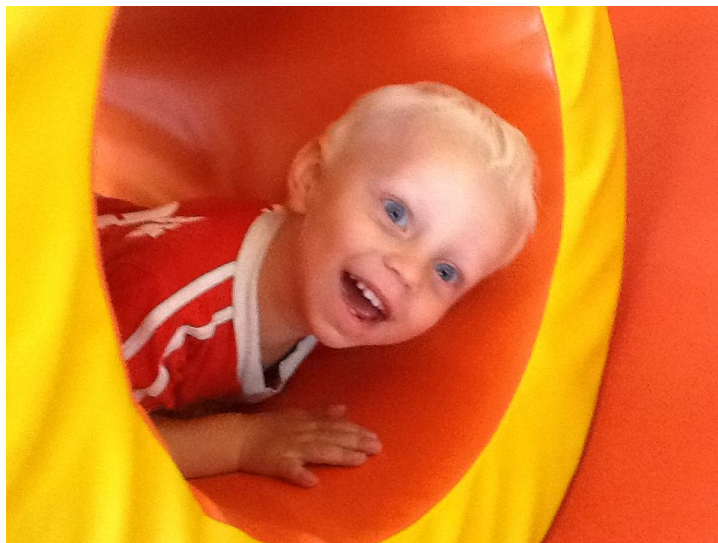
Det giver mulighed for, at barnet:

- ❖ Udvikler sig til en selvstændig og stærk person, der tør tage initiativer
- ❖ Får opbygget følelsen af at være noget specielt
- ❖ Får en tro på sig selv
- ❖ Kender sig selv
- ❖ Kender egne muligheder og begrænsninger
- ❖ Får styrket sit selvværd
- ❖ Styrker de mindre stærke sider gennem de stærkere

Hvordan vil vi skabe udviklingen af barnets personlige kompetencer?

Vi vil fortsat:

- ❖ Være anerkendende og respektere barnet
- ❖ Være lydhøre
- ❖ Vise respekt for og sætte ord på barnets følelser
- ❖ Styrke barnet til at udfordre sig selv i leg og udvikling
- ❖ Hjælpe barnet til at være nysgerrig og handlende
- ❖ Lære børnene at vise gensidig respekt overfor hinanden
- ❖ Styrke det enkelte barns mulighed for leg, fantasi og erfaring
- ❖ Styrke barnet i at sige til og fra også i konfliktsituationer
- ❖ Dele børnene op i små grupper, så der er plads til nærvær

Læringshistorie fra vuggestuen: Personlige kompetencer.

I vuggestuen holder vi morgensamling hver dag. Vi synger de 3 samme sange en hel uge ad gangen, da børnene derved gerne skulle kunne genkende dem bedre og huske dem. Vi bruger også tegn til hver sang, så børnene kan være med selv uden de store verbale kompetencer.

Vi synger med lillegruppen og Lau på 17 mdr. får bolden trillet hen til sig. Da det er det næste barns tur og Lau skal trille bolden tilbage til mig, bliver han gal og holder fast i bolden. Han smider sig tilbage i stolen, da jeg tager hans hånd om bolden for at trille den til det næste barn. Jeg tager ham op af stolen, da jeg er bange for, at den vælter med ham og beroliger ham ved at gentage: "Jeg kunne se du blev vred, men alle børn skal have lov at trille bolden".

Ugen efter synger vi sangen igen. Denne gang triller Lau bolden tilbage til den voksne af sig selv.

Lau har nu erfaret, hvad han skulle med bolden. I den alder er det rigtigt svært at dele, da barnet er meget styret af sit ego og har brug for, at sangen og bolden, der triller fra den ene til den anden gentages mange gange, før han kan se, at bolden kommer igen, og han trygt kan regne med, at den voksne hjælper ham.

Her er det vigtigt, at den vrede han udviser bliver anerkendt, og han oplever, at det er ok at blive gal. Når han erfarer, at det er i orden med den følelse, kan han på sigt bedre håndtere den.

Læringshistorie fra børnehaven: Personlige kompetencer og sprog.

Vi har gentagende gange læst en historie hvor ordet "atter" indgår. En af drengene spørger hver gang "atter" indgår hvad det betyder. Jeg forklarer at det betyder "igen". En dag hvor vi læser historien siger han ikke noget da vi kommer til ordet "atter". Jeg spørger ham hvad ordet betyder og han siger "igen".

Vi lærte igennem vores faste rutiner omkring samling, at det var svært at finde bøger og bordteaterstykker, der var målrettet vores børnegruppe mellem 2,5-5 år. Derfor besluttede vi at dele dem op i mindre grupper, efter alder, for at få optimal kvalitet i læringen for det enkelte barn. Dette har bevirket, at vores børn er blevet meget bedre til at lytte og viser større interesse for at få læst historie, og det er blevet en endnu større og værdifuld aktivitet. Samtidig har det givet pædagogerne en større interesse i at læse og spille bordteater, da børnene er blevet meget mere engagerede.

I Græshoppen er de voksne ofte en del af det fælles samvær, da børnene har brug for at blive guidet i leg og samvær. Vi stiller os meget til rådighed for at hjælpe børnene i at skabe gode relationer i legen, og samtidig for at mindske konflikterne børnene imellem.

Når børnene starter en leg f.eks. i køkkenet, opfordrer vi de andre børn til at de spørger om de må være med i legen. Barnet der startede legen, fordeler legetøjet mellem børnene, så barnet føler sig tryk i at der er andre med. Den voksne støtter barnet, så det ikke mister de tanker det havde omkring legen. Igennem forløbet hjælper vi børnene til at dele, sige ja og nej. Ofte bliver vi en del af legen og hjælper med at udbygge legen, vi finder andre legeting som vi foreslår, kan være med og benævner tingene for derigennem også at styrke sproget.

Målsætning for arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier:

Hvorfor er kulturelle udtryksformer og værdier vigtige for børn?

Det giver mulighed:

- ❖ For at få kendskab til traditioner og fælles viden
- ❖ For at udvikle kreativitet
- ❖ For at udfordre kreativiteten
- ❖ For personlig udvikling og livskvalitet
- ❖ For identitetsskabelse gennem oplevelser
- ❖ For at opleve verden via nysgerrighed
- ❖ For at udvikle fantasi
- ❖ For sansning
- ❖ For at udtrykke sig gennem kunst, f.eks. ved at male oplevelser og følelser

Hvordan vil vi udvikle kulturelle udtryksformer og værdier?

Vi vil:

- ❖ Fastholde danske traditioner (f.eks. fastelavn, påske, fødselsdage og jul)
- ❖ Holde samling i alle grupper
- ❖ Male og tegne med og på forskellige materialer (f.eks. ting fra naturen)
- ❖ Lege med modellervoks
- ❖ Dekorere til højtiderne
- ❖ Lave rytmik
- ❖ Spille spil
- ❖ Gå i teater (børnekulturpakken)
- ❖ Deltage i børnefestival
- ❖ Gå på biblioteket

- ❖ Tage på sommerskovtur til Volden
- ❖ Tage på juletur til Byggeren

Målsætning for arbejdet med sprog:

Hvorfor er sproget vigtigt for børn?

Sproget er vigtigt fordi:

- ❖ Kommunikationen mellem barn/barn og voksen/barn styrker barnets selvværd (det at blive hørt og lyttet til). Dette gælder både verbalt og nonverbalt
- ❖ Barnet får en følelse af at blive hørt
- ❖ Barnet har brug for verbalt at kunne sige fra og til
- ❖ Barnet skal kunne løse konflikter
- ❖ Barnet skal lære at sætte ord på følelser og behov
- ❖ Det er igennem sproget vi udvikler relationer
- ❖ Det har betydning for barnets skolegang, hvor stort et ordforråd det får opbygget inden tre års alderen
- ❖ Barnet derigennem bliver en aktiv deltager i legene

Læringshistorie fra børnehaven: Sprog og science.

Når vi bager med børnene bruger vi tid på at benævne alle ingredienser. Det gør vi for, at børnene får udvidet deres sprog og samtidig skaber vi en helhed om hvordan dejen bliver til brød.

Når børnene inddrages i tilrettelæggelsen af bagning hvor de er med til at måle op, veje og vaske gulerødder og rive og smage, udvikler det barnets alsidige kompetencer som kreativitet, stillingstagen, selvværd og motivation.

Ved at sætte ord på smagsindtryk og oplevelsen i processen udvikles børnenes sproglige kompetencer og giver en forståelse af antal, mængder og størrelser.

Hvordan vil vi udvikle de sproglige kompetencer?

Vi vil:

- ❖ Sætte ord på handlinger, følelser og behov
- ❖ Læse, synge og sige rim og remser
- ❖ Skabe dialog, når vi læser (dialogisk læsning)
- ❖ Lytte og lege med musik
- ❖ Gentage (læse de samme bøger og synge de samme sange)
- ❖ Have alderssvarende materiale til hver aldersgruppe
- ❖ Bruge sprogstrategierne fra Sprogpakken (bl.a. stille åbne spørgsmål – spørgsmål hvor man ikke kan svare med ja og nej)
- ❖ Arbejde med bogstaver (tidlig literacy)
- ❖ For de helt små, følge deres blikretning og sætte ord på det de kigger på

Læringshistorie fra børnehaven: Sprog.

En lille gruppe børn får læst historien "Totte bader". Jeg har taget et stykke håndsæbe med som vi skal tale om, se på og mærke. Vi taler om at der på billederne er en rist i gulvet hvor vandet kan løbe ud. Da vi efter vi har læst bogen går ud på badeværelset for at prøve håndsæben, udbryder en pige "der er jo en rist ligesom i Totte".

Barnet ser sammenhæng fra bog til virkelighed, vi oplever at børnenes udvikling kan støttes, når vi kæder historier og virkelighed sammen.

Læringshistorie fra vuggestuen: Sprog.

I vuggestuen holder vi morgensamling hver dag. Vi synger de tre samme sange en hel uge ad gangen, da børnene derved gerne skulle kunne genkende dem bedre og huske dem. Vi bruger også tegn til hver sang, så børnene kan være med, selv uden de store verbale kompetencer.

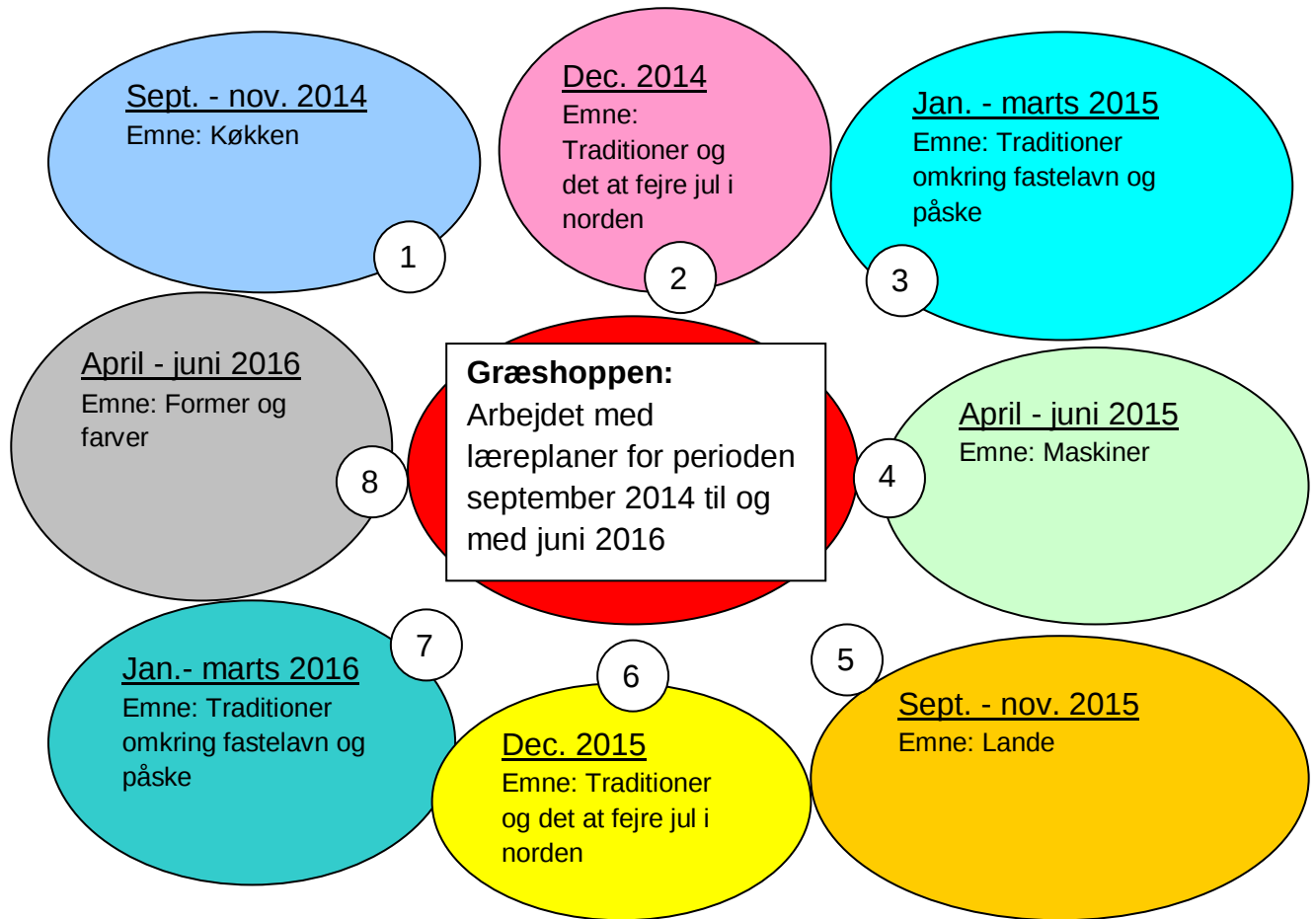
En dag er vi på tur til byggelegepladsen. Vi er to voksne og fire børn. Der er et barn på 1,7 år og tre børn på 2,1 år.

På vej derhen snakker vi med børnene om, hvilke dyr vi skal se. Jeg spørger om de kan huske, hvilke dyr, der er på Byggelegepladsen, men det kan de umiddelbart ikke svare på. Jeg spørger i stedet for, om der er fugle, og den ene af de store piger basker med armene og siger: "Pip pip". Jeg bekræfter hende i, at det er rigtigt, at der er fugle og tilføjer, at jeg også mener, der er undulater derovre. Den samme pige basker igen med armene og tager sig derefter til maven. Jeg siger til hende, at det er rigtigt, at det er ligesom undulaten i sangen "Jeg er en lille undulat", der får sild som den får ondt i maven af.

På trods af, at pigen endnu ikke har et ordforråd, så hun kan kommunikere med mig angående de dyr vi skal se, kan vi sagtens kommunikere med de tegn, hun kender ved hjælp af de sange, vi synger til morgensamling. Vi forstår hinanden.

3. Institutionens årshjul september 2014 – juni 2016.

4. Inklusion. Børn i udsatte positioner

Institutionens arbejde med inklusion i forhold til 0-6 årige børn

I Græshoppen arbejder vi med LTU⁴. Vi har fået uddannet endnu en processtyrer, så vi nu har fire i alt. Arbejdet med LTU er fastlagt i vores ugeskema og prioriteres højt. Det at sætte ord på bekymringer og reflektere i fællesskab fremmer medarbejdernes handlinger fremadrettet og giver nye handlemuligheder i forhold til de børn, der er kommet

⁴ Læring, Trivsel og Udvikling. En analyse til at hjælpe barnet, som er kommet i vanskeligheder. Der er fokus på barnets omgivelser, som indvirker på, hvordan barnet handler.

i vanskeligheder. Ofte oplever vi gennem forløbet, at handlemulighederne kommer helt af sig selv, og når vi vender tilbage med de nye tiltag, har barnet allerede rykket sig. Vi skal i vores arbejde som pædagoger ikke alene kunne bekræfte og anerkende børnenes duelighed, men også deres menneskelige værd. For alle børn betyder kammeraternes bekræftelse og anerkendelse noget.

Græshoppen har i foråret 2014 haft fokus på inklusion. Vi har i den forbindelse haft Tine Basse Fisker som ekstern konsulent til at vejlede personale og forældre. Vi har haft fokus på de fysiske rammer.

Vi har indrettet stuerne i mindre zoner ved hjælp af tæpper og reoler. F.eks. et biltæppe til der, hvor man kan lege med biler. Vi har flyttet materialerne hen, hvor børnene skal bruge dem. F.eks. tusser, papir og sakse ved tegnebordet. Så skal børnene ikke forstyrre de andre børn, som er fordybet i en leg for at hente materialer.

Vi har indkøbt spot-lamper til at oplyse et specifikt område, hvor aktiviteter skal foregå. F.eks. dialogisk læsning i sofaen/på madrassen.

Vi har ophængt piktogrammer med dagens gang, for at gøre dagen forudsigelig for alle børn. Samt piktogrammer med påklædning i garderoberne for at vise hvad børnene skal have på udendørs og i hvilken rækkefølge.

Vi arbejder også med at reducere støjniveauet indendørs bl.a. ved hjælp af stemmetrappen. Stemmetrappen er inddelt i følgende dyr: mus, kat, ulv, løve og elefant. Hvert dyr illustrerer hvilket stemmeleje man må benytte sig af. F.eks. snakker vi med muse- og kattestemmer indenfor, mens løven og elefanten hører til på legepladsen. Ulven kommer nogle gange på besøg på stuen, hvis man f.eks. bliver rigtig ivrig, sur eller lignende.

Yderligere har to pædagoger taget et modul på diplomuddannelsen ved UCC i social inklusion.

Vi arbejder gennem vores strukturerede pædagogiske tilbud, på at støtte børnene i deres indbyrdes respekt for hinanden og lære børnene, at vi ikke alle er ens, men at forskellighed er en mangfoldighed, der gør, at vi oplever vores virkelighed ud fra forskellige perspektiver.

Børnene bliver i deres udviklingsforløb hjulpet af andre børn og pædagogerne. Vi vil være opmærksomme på, at vi ikke overtager processen fra børnene, men giver dem den opmuntring/ det kærlige skub, der skal til for at de kan udvikle sig til rummelige og sociale individer.

Det gøres bl.a. ved:

- ❖ at sikre en god institutionsstart for børn og forældre, lige meget hvilke forudsætninger de kommer med
- ❖ at hjælpe og støtte børnene i at være lydhøre for deres følelser
- ❖ at finde alternative tilgange til hverdagen, så barnet oplever helhed og sammenhæng i deres liv i institutionen (evt. i samarbejde med en støtte-/ressourcepædagog)
- ❖ at give barnet mulighed for at blive inkluderet i et forløb med deres kammerater fremfor at tage barnet ud af sammenhængen
- ❖ at holde netværksmøder hver 3 måned, eller ved behov, med forældre og samarbejdspartnere

Læringshistorie fra børnehaven: IT og social inklusion.

I hverdagen når Britta ser sin støttepædagog spørger hun til IPad'en, og vil gerne sidde sammen med den voksne og spille. Britta ekskluderer sig selv i den handling og styrker kun sine sociale kompetencer til en voksen.

Britta har problemer med at skabe relationer til de andre børn, hvilket er et udviklingspunkt, som vi arbejder på, med fokus på hendes personlige udvikling og sociale tilgang.

Britta er rigtig glad for vores IPad og kan håndtere den med at skifte spil og lign. Derfor skal Britta have IPad'en på stuen og hjælpe de børn, der ikke kender til en IPad.

Derigennem kan hun styrke sin rolle over for de andre børn og skabe en social relation, med det hun kan. Erfaringen fra denne opgave kan Britta bruge som et redskab i andre sociale sammenhænge. Britta viser hun kan noget her, og det kan være med til at skabe nye relationer til de andre børn og derved mindske hendes behov for voksen relation.

Gennem en respektfuld, anerkendende og inkluderende pædagogik er vi lydhøre samt medskabende til at barnet inkluderes i børnegruppen. Ved opdelingen af børnene i mindre grupper skaber vi plads til nærvær og respekt for barnets individuelle kompetencer. Derigennem er der bedre forudsætninger for at udfordre, styrke og udvikle barnet.

Det er med til at:

- ❖ styrke barnet
- ❖ hjælpe barnet til at være nysgerrig og handlende
- ❖ vise gensidig respekt
- ❖ styrke det enkelte barns mulighed for leg, fantasi og erfaring
- ❖ give barnet handlemuligheder i forhold til at skabe relationer

Barnet får bl.a.:

- ❖ nærvær
 - ❖ respekteret sine følelser
 - ❖ udfordret sig selv i leg og udvikling
 - ❖ hjælp til at være nysgerrig og handlende
 - ❖ hjælp til at udvise gensidig respekt
 - ❖ styrket sine muligheder for leg, fantasi og erfaring
 - ❖ i konflikt situationer: lært at sige til og fra
 - ❖ udviklet sig til en selvstændig og stærk person, der tør tage initiativer
 - ❖ opbygget følelsen af at være noget specielt
 - ❖ en tro på sig selv
 - ❖ kendskab til sig selv
 - ❖ kendskab til egne muligheder og begrænsninger
 - ❖ styrket selvværdet
 - ❖ styrket de mindre stærke sider gennem de stærke
-

5. Overgange: Hjem – dagtilbud – skole

Ny i vuggestuen. Overgangen fra hjem til vuggestue:

Når barnet starter i Græshoppen, forventer vi, at forældrene afsætter en uge til at køre barnet ind. I løbet af denne uge vil barnets dage langsomt blive længere, så barnet langsomt vænner sig til en masse nye ansigter og livet i vuggestuen. Fra starten vil barnet blive tildelt en primær pædagog, der vil tage sig af barnet og samtidig være forældrenes faste kontakt i gruppen. Når barnet er faldet til, vil barnet stille og roligt acceptere de andre voksne i gruppen. Der tages individuelle hensyn i forhold til spise- og sovetider, hvilket vil sige, at børnene følger deres egen rytme.

Afslutning i vuggestuen:

Den dag barnet starter i børnehaven, bliver barnet afleveret i vuggestuen, som det plejer. Ved morgensamlingen holder vuggestuegruppen afslutning for barnet. Efter denne samling flytter barnet, sammen med en voksen og nogle kammerater, sit tøj og overtøj ned i børnehaven. Barnet går nu i børnehaven og kan om eftermiddagen vise sin nye garderobeplads til forældrene.

Ved starten i børnehaven tilbydes der en overdragelsessamtale, hvor en pædagog fra både vuggestue og børnehaven samt forældrene deltager. Her drøftes barnet og det nye liv i børnehaven.

Ny i børnehaven. Overgang fra vuggestue/dagpleje til børnehave:

Voksne og børn i børnehavegruppen taler sammen om, at der skal starte et nyt barn, som alle skal tage godt imod og hjælpe med at falde til. Et af børnehavebørnene bliver valgt til at vise det nye barn, hvordan dagen forløber i børnehaven. En voksen fra vuggestuen står for indkøringen af barnet i børnehaven, hvilket vil foregå i en til to uger før start. Besøgene kan også foregå sammen med en kammerat.

Barnets primær voksne i vuggestuen overdrager information om barnet til den nye primær voksne i børnehaven.

Kommer barnet fra dagpleje eller anden institution, forventer vi, at forældrene afsætter en uge til indkøringen, så barnet får en god start.

Efter børnehavestart vil det være godt for barnet med nogle kortere dage, da det kan være overvældende for barnet med alle de nye indtryk, også selvom barnet kender huset i forvejen.

Forældrenes rolle:

Som forældre til et nyt vuggestuebarn opfordrer vi til et besøg i en middagsstund. Hvor vi kan vise barnets gruppe og institutionen frem. Der kan stilles spørgsmål og aftales nærmere angående indkøringen.

Som forældre til et barn i Græshoppens vuggestue opfordrer vi til et hurtigt besøg i den nye børnehavegruppe en eftermiddag. Her hilser man på stuens voksne, ser garderobeplads og stiller eventuelle spørgsmål.

Som forældre til udefrakommende børnehavebørn opfordrer vi til, at man ringer og aftaler et besøg, så man ligeledes kan hilse på stuens voksne, se huset, garderobeplads og stille eventuelle spørgsmål.

I vuggestuen øver barnet sig i selv i at tage tøj og sko af og på. Dette opfordrer vi forældrene til at støtte barnet i, så barnet er klar til børnehaven, hvor der stilles større krav om selvhjulpenhed.

Den måned barnet fylder tre år, skal forældrene selv medbringe bleer.

Når I henter om eftermiddagen, er det vigtigt, at jeres børn ved, hvornår I skal gå, så de får afsluttet deres lege, ryddet op og sagt ordentlig farvel. En god tommelfingerregel for aflevering og afhentning er, at det højst skal vare 5 minutter. Hvis jeres børn har behov for at blive lidt længere, er det selvfølgelig helt i orden.

I Græshoppen skal forældre selv krydse sig ind og ud på IPads i fællesrummet. Hvis I har informationer omkring jeres børn, skal I selv skrive det på børneintra og eventuelt sige det til personalet.

Som forældre til børn i Græshoppen indbetales der til en forældrestyret frugtordning. Der bliver leveret økologisk frugt to gange om ugen, som personalet uddeler til børnene. Vuggestuen spiser frugt om formiddagen og i børnehaven bliver der spist frugt om eftermiddagen.

Vi har også madordning i Børnehuset Græshoppen. Det betyder at alle børn får frokost, også i børnehaven. Desuden er der morgenmad (havregrød) til dem der ikke har spist hjemmefra, den bliver serveret kl. ca. 7:05 til 7:35. Om formiddagen og om eftermiddagen er der hjemmebagt brød.

I Græshoppen har vi også en forældrestyret forældreforening, man kan blive medlem af. Indmeldelsesblanket uddeles ved start i Græshoppen. Foreningen afholder arrangementer for børn og deres forældre udenfor institutionens åbningstid. Overskuddet af arrangementet går til børnene.

Overgang fra børnehave til skole:

Den ældste gruppe i børnehaven kalder vi storbørnsgruppen. Ifølge lovgivningen skal vi sørge for, at børnene bliver forberedte på at fungere i skolelignende forhold. De skal lære at sidde stille i større forsamlinger og tage imod kollektiv besked samt lære selv at løse mindre opgaver og konflikter. Det sidste år i børnehaven arbejdes der på, at barnet bliver mere selvhjulpne ved toiletbesøg.

Gennem børnehavetiden samarbejder forældre og pædagoger om at udvikle børnenes kompetencer, der er vigtige for at kunne begå sig i skolemiljø, når den tid kommer. Derfor er det vigtigt, at vi styrker børnenes egne kompetencer, så de kan gå skolelivet i møde med en større viden om, hvordan de skal handle i forskellige situationer.

For at tilgodese det enkelte barns behov for et trygt miljøskifte, har vi fra børnehavens side prioriteret at besøge børnenes SFO'er i løbet af tiden i storbørnsgruppen.

Før opstarten i storbørnsgruppen bliver de kommende skolebørns forældre orienteret om, hvilke aktiviteter, der vil være på dagsordenen i den tid børnene er i gruppen.

I januar måned afholder vi forældresamtaler i børnehaven for kommende skolebørn. Til disse samtaler bruger vi Rødovre kommunes "samtaleskema" for overgange, som tager udgangspunkt i barnets:

- ❖ Motoriske kompetencer
- ❖ Intellektuelle kompetencer
- ❖ Sproglige kompetencer
- ❖ Følelsesmæssige kompetencer
- ❖ Sociale kompetencer

Pædagogens opgave er, i samarbejde med forældrene, at få fokus på barnets kompetencer og udviklingsområder. Skemaet er et forsøg på at skabe en bevidstgørelse om den nye virkelighed, som barnet møder i skolen samt hvilke kompetencer, der f.eks. skal sættes særlig fokus på i den sidste tid før skolestart.

For de kommende skolebørn vil der være særlig fokus på arbejdet med "Mobbekufferten". Mobbekufferten er bygget op omkring følgende målsætning:

At udvikle børns evne til at:

- ❖ erkende egne følelser
- ❖ aflæse andres følelser
- ❖ tage andres perspektiv
- ❖ reagere empatisk på andre

Det er målet at børnene skal lære at aflæse krops- og ansigtsudtryk for i sidste ende at tænke, før de handler.

Derudover følger børnenes aktiviteter vores overordnede emner i de aldersopdelte grupper, som er for alle børn. Her differentieres i forhold til alder og nærmeste udviklingszone.

6. Børnemiljøvurdering

Vi er ved at afslutte børnemiljøvurderingerne fra DCUM's – Børnemiljøtermometer.⁵ På baggrund af resultaterne vil vi i den kommende periode vælge nogle fokuspunkter ud som vi vil arbejde videre med.

7. Plan for det løbende samarbejde med forældrebestyrelsen om den pædagogiske læreplan – Milepæle.

Bestyrelsesformanden har gennemlæst den pædagogiske lærerplan. Hun finder det både som mor og bestyrelsesformand i fin tråd med, hvad hun oplever i hverdagen.

8. Har I mere på hjerte?

Børnehuset Græshoppen arbejder bevidst med børnenes sprogudvikling. Ud fra vores erfaringer har vi valgt at sprogvurdere alle 3-årige børn. Desuden bliver de børn, der kommer i fokuseret eller særlig indsatsgruppe ved 3-årsalderen, genvurderet ved 5-årsalderen. Desuden bliver børn, der viser tegn på manglende fortællekompetence og mangelfuldt ordforråd, ligeledes sprogvurderet før skolestart.

Når sprogvurderingen er gennemført, udvikler vi i samarbejde med forældrene individuelle handleplaner for hvert barn. Handleplanerne bliver fulgt og tilpasset i takt med børnenes udvikling.

⁵ Børnemiljøtermometeret indeholder spørgeskemaer målrettet de 4-6-årige i dagtilbud. Til børn fra 0-4 år er der udviklet observationsskemaer, der udfyldes af pædagogisk personale. De 4-6-årige børn svarer på en række spørgsmål om, hvordan de oplever deres hverdag i institutionen. Barnet besvarer spørgsmålene med hjælp fra en medarbejder i dagtilbuddet.

Observationsskemaerne til de 0-4-årige børn udfyldes ved, at den valgte observatør besvarer spørgsmålene i skemaet på baggrund af sine iagttagelser og dialog med børnene (når det er muligt) og personalet.

BILAG 1:

EMNE	Køkkenet
Barnets alsidige personlige udvikling (personlige kompetence)	• Smage på forskelligt mad • Skærer mad ud selv • Rive en gulerod • Skrælle en appelsin
Sociale kompetence	• Samarbejdsøvelse f.eks. find en kartoffelskræller/et viskestykke med din makker • Kims leg • Find 5 ting indenfor 3 minutter
Sprog	• Gå på opdagelse i et køkken f.eks. i Græshoppen • Sætte ord på dagligdagsting f.eks. ovn, komfur, kogeplader, fryser, køleskab, el-kedel, kaffemaskine, el-pisker, microovn, viskestykke, karklud, nøddeknækker, grydeske, gryde, dl.mål, L.mål osv. • Hvad er en opskrift og hvordan bruger man den?
Krop og bevægelse	• Massage lege f.eks. Pizza, pandekage, hotdog på ryggen af hinanden • Man meget skal man løbe/hoppe for at forbrænde en lille æske rosiner? • Vride en karklud • Tage en opvask • Lege gulerodsleg
Naturen og naturfænomener	• Fra jord til bord • Besøge kolonihaverne ved volden • Kan vi finde mad i naturen?
Kulturelle udtryksformer og værdier	• Klippe i uge/køkken blade • Gå på biblioteket og låne kokebøger, børnebøger om at bage, hvordan så et køkken ud i gamle dage osv. • Bruge Ipads til at spille pixelines lillebror (buler i bolledejen), lave vores egen opskrift, lave en bog om hvad er der i et

	køkken, lave et huskespil med køkkenting
Science	• Vandmolekyle leg • Vand på forskellige måder (is - knust is - koldt vand – kogende vand) • Ægget i flasken • Mønten danser på flaskehalsen
Sange og remser	• Nede i fru Hansens kælder.. • Der bor en bager på Nørre...
Engelsk	• Bage boller, hvor vi siger det danske og engelsk ord på ingredienserne • Lærer hvad køkken hedder
Forældre inddragelse	• Alle har et billede med af deres eget køkken for at se at køkkener ikke er ens og alligevel er der mange ting der er ens.